

HOSPODAŘENÍ S MAJETKEM STÁTU

MICHAL KOZIEŁ

VYSTUPOVÁNÍ STÁTU V PRÁVNÍCH VZTAZÍCH

- Jako právnická osoba
- Jménem státu činí úkony vedoucí organizační složky, již se tyto právní úkony týkají
- Vedoucí zaměstnanec může pro určité úkony písemně pověřit jednáním jiného vedoucího zaměstnance organizační složky

ORGANIZAČNÍ SLOŽKA STÁTU

- Není právnickou osobou
- Jedná se o účetní jednotku
- Ministerstva a jiné správní úřady státu, Ústavní soud, soudy, státní zastupitelství, NKÚ, Kancelář Veřejného ochránce práv, Kancelář prezidenta republiky, Úřad vlády ČR, Akademie věd ČR, Grantová agentura ČR, Kancelář Poslanecké sněmovny, Kancelář Senátu...
- K jejímu zřízení je potřeba předchozího souhlasu MF

STÁTNÍ PŘÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE

- Právnícká osoba
- Napojená na státní rozpočet
- Pro charakter příspěvkové organizace je určující její hlavní činnost, tj. činnost vymezena zřizovateli zvláštním zákonem
- Klíčovým dokumentem je zřizovací listina
- Za závazky příspěvkové organizace vzniklé v souvislosti s provozováním hlavní činnosti ručí stát

ÚŘAD PRO ZASTUPOVÁNÍ STÁTU VE VĚCECH MAJETKOVÝCH

- § 14 odst. 4 ZMS
 - Příslušná organizační složka důsledně využívá všechny právní prostředky při uplatňování a hájení práv státu jako vlastníka a při ochraně majetku před neoprávněnými zásahy a včas uplatňuje právo na náhradu škody a právo na vydání bezdůvodného obohacení. **Zvláštní právní předpis může stanovit, ve kterých případech a za jakých podmínek v řízení před soudy a jinými orgány ve věcech týkajících se majetku vystupuje za stát jiná než příslušná organizační složka.**
 - => zvláštním předpisem je zákon č. 201/2002 Sb., o Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových

- Specializovaná státní instituce
- Sídlo v Praze
- Orgán České republiky svého druhu, který jedná v řízení před soudy, rozhodčími orgány, správními úřady a jinými orgány
- Zpracovává právní stanoviska
- Organizační složka státu
- Provádí další úkoly stanovené zvláštními právními předpisy

- Další úkoly:

- Běžné hospodaření s majetkem státu
- Prozatímní hospodaření s majetkem státu
- Zastupování obcí v řízení před soudy v zákonem stanovených případech

- V čele úřadu generální ředitel jmenovaný a odvolávaný ministrem financí
- Územní pracoviště – působí v sídlech krajských soudů a v hlavním městě Praze
- Organizační řád – určuje vnitřní uspořádání Úřadu
- Ministerstvo financí – vykonává odborný dohled

ZAMĚSTNANCI ÚZSVM

- 2 kategorie zaměstnanců
 - Bezúhonní zaměstnanci, kteří jsou státními občany ČR
 - Ti, kteří jednají jménem státu před soudy nebo jinými orgány – musí mít navíc vždy vysokoškolské vzdělání získané studiem v magisterském studijním programu v oboru právo a nejméně 3 roky praxe
- Musí zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dozvěděli při výkonu zaměstnání anebo v souvislosti s ním
- Nesmí přijímat dary nebo jiné výhody
- Jsou povinni zdržet se jednání, které by mohlo vést ke střetu zájmů státu se zájmy osobními
- Nesmí být členy statutárních nebo kontrolních orgánů právnických osob provozujících podnikatelskou činnost
- Nesmí vykonávat podnikatelskou ani jinou výdělečnou činnost
- Mohou vykonávat činnost vědeckou, pedagogickou, literární nebo uměleckou atd.

PROCESNÍ JEDNÁNÍ ÚŘADU

- **Výlučné jednání**

- V zákonem taxativně stanovených případech (v řízeních před soudy, rozhodčími orgány, správními úřady a jinými orgány) jedná jménem státu
- Zahrnuje veškeré procesní úkony, které by v řízení podle zvláštního právního předpisu mohla jinak vykonat příslušná organizační složka státu
- Např.
 - určení vlastnického práva k nemovitosti, jejíž hodnota přesahuje 25 mil. Kč
 - Věci peněžitého plnění převyšujícího 50 mil. Kč a v obchodních věcech převyšujících 250 mil Kč.
 - Zastupování státu před Ústavním soudem
 - Žaloby podané z vlastního podnětu Úřadu

- Výlučné jednání vylučuje současné zastoupení na základě plné moci sjednané pro toto řízení příslušnou organizační složkou
- Za jednání v řízení neposkytují příslušné organizační složky peněžité plnění
- Výlučné jednání Úřadu může vyloučit zvláštní předpis nebo mezinárodní smlouva
- Výlučné jednání není možné rovněž v případě majetku státu, s ním je příslušné hospodařit Ministerstvo obrany a Bezpečnostní informační služba

• Dohodnuté jednání

- Případy, kdy se Úřad dohodne s příslušnou organizační složkou, že namísto ní bude jednat před příslušným orgánem ve věci týkající se majetku státu
- Před zahájením řízení nebo v jeho průběhu
- O dohodě se pořídí zápis – musí splňovat určité náležitosti (důvod, přesné určení majetku, o který jde), další náležitosti viz § 19 odst. 1 ZMS
- Platba za jednání – viz výlučné jednání
- Dohodnuté jednání nelze použít:
 - a) vylučuje-li to mezinárodní smlouva, kterou je stát vázán a která byla vyhlášena ve Sbírce zákonů nebo ve Sbírce mezinárodních smluv,
 - b) měl-li by Úřad jednat v řízení namísto příslušného orgánu, kterému zvláštní právní předpis přiznává způsobilost být účastníkem v tomto řízení a který má pro toto řízení i procesní způsobilost,
 - c) jedná-li Úřad v řízení podle ustanovení § 3 a 4,
 - d) jestliže se Úřad v tomto řízení přímo účastní (§ 11),
 - e) je-li již příslušnou organizační složkou zajištěno pro řízení zastoupení na základě plné moci,
 - f) vystupuje-li Úřad v řízení za stát jako příslušná organizační složka,
 - g) jestliže se již Úřad pro totéž řízení takto dohodl s jinou organizační složkou.

• Vedlejší účastenství

- Výlučné a dohodnuté jednání Úřadu je jednáním namísto jinak příslušné organizační složky státu
- Vedlejší účastenství v občanském soudním řízení naproti tomu je možné tam, kde účastníkem řízení v jakékoliv věci týkající se majetku státu je státní organizace, která je příslušná s daným majetkem hospodařit nebo Pozemkový fond ČR (podle zákona č. 229/1991 Sb.)
- Úřad jako vedlejší účastník jedná jménem státu, vykonává všechny procesní úkony, které může podle zákona vykonávat vedlejší účastník
- Do řízení vstupuje z vlastního nebo jiného podnětu (MF, NKÚ...) anebo na výzvu účastníka řízení učiněnou prostřednictvím soudu
- Nelze tam, kde je výlučné nebo dohodnuté jednání, kde je Úřad jako přímý účastník nebo kde vystupuje jako příslušná organizační složka státu

• **Přímá účast v řízení**

- Pouze v občanském soudním řízení
- V případech doloženého majetkového zájmu státu (existuje reálný předpoklad vlivu daného řízení, resp. jeho výsledku na majetkovou sféru státu)
- Případech doloženého majetkového zájmu státu a v souladu se zvláštním právním předpisem podává návrhy na zahájení řízení před tuzemskými soudy o neplatnost smlouvy o převodu vlastnictví věci nebo smlouvy o převodu cenných papírů, jejichž účastníkem není stát ani státní organizace, anebo do takového řízení vstupuje
- Z vlastního podnětu nebo z podnětu zákonem stanovených orgánů
 - Orgány činné v trestním řízení
 - ČNB
 - MF
- Úřad nemusí souhlasit s majetkovým zájmem státu v konkrétním případě

- Jedná-li Úřad pro zastupování státu v řízení jménem státu anebo se řízení přímo účastní, postupuje v rámci právních předpisů vždy tak, aby účinně hájil majetkové zájmy státu a dodržování základních povinností při hospodaření se státním majetkem

• **Právní stanoviska Úřadu**

- Písemná právní stanoviska ve věcech týkajících se majetku státu
- Na základě žádosti organizačních složek státu, státních organizací nebo Pozemkového fondu ČR
- Pro jiné osoby nebo orgány Úřad stanoviska nezpracovává
- Vždy musí jít o konkrétní majetkoprávní případy zásadního významu nebo složitosti dané věci
- Povinnost poskytovat informace Úřadu

HOSPODAŘENÍ ÚŘADU S MAJETKEM STÁTU

2 roviny:

- Běžné hospodaření
- Prozatímní hospodaření

• **Běžné hospodaření**

- § 9 ZMS

- Hospodaření s určitým majetkem přísluší té organizační složce, která je účetní jednotkou a potřebuje jej k plnění funkcí státu nebo jiných úkolů v rámci své působnosti nebo stanoveného předmětu činnosti, popřípadě přísluší zřizovateli organizační složky, nerozhodl-li v souvislosti s jejím zánikem (§ 5 odst. 2) o jiném způsobu naložení s majetkem. Není-li dále stanoveno jinak (§ 20), příslušná organizační složka s majetkem rovněž nakládá, a to způsoby a za podmínek podle tohoto zákona.

- §§ 18 a 19 odst. 1 a 4 ZÚZS

- Úřad hospodaří s majetkem podle zvláštních právních předpisů. Příjmy a výdaje Úřadu jsou obsaženy v rozpočtu kapitoly Ministerstva financí.

- Zahrnuje hospodaření s majetkem, který Úřad potřebuje k zajištění svých odborných činností (provozní majetek)
- Dále pak hospodaření s majetkem podřaditelným pod pojem plnění funkcí státu Úřadem (působnost Úřadu v širším smyslu)
 - Majetek, který přešel na Úřad z bývalých okresních úřadů, Ministerstva financí, Generálního ředitelství cel a Agentury ochrany přírody a krajiny
- Majetek není perspektivní, je konečný

- **Prozatímní hospodaření**

- Hospodaření s majetkem, u něhož při jeho nabytí státem není patrné, které organizační složce přísluší hospodaření s tímto majetkem nebo se kterým nehospodaří žádná organizační složka ani státní organizace
- Perspektivní agenda, Úřad by ji měl vykonávat i v budoucnu

ZASTUPOVÁNÍ OBCÍ ÚŘADEM

- Poskytování odborné právní pomoci obcím při vedení vybraných soudních sporů
- Jen v řízeních, ve kterých je vůči obci uplatněn nárok na určení vlastnického práva k nemovitosti nebo jejímu příslušenství anebo nárok na vyklizení takové nemovitosti, přičemž předmětná nemovitost musí být nabytá od státu
- Jde o právní zastupování v pravém slova smyslu
- Procesní plná moc
- Poskytuje se bezplatně
- Nelze v případě, že žalobcem je sám stát anebo v řízení již Úřad vystupuje jako příslušná organizační složka

NABÝVÁNÍ MAJETKU STÁTEM

- Pouze od nestátní právnické osoby a osoby fyzické
- O nabývání se nejedná, pokud se majetek pohybuje mezi organizačními složkami státu navzájem
- Způsoby nabývání majetku státem
 - Úplatné smluvní nabývání
 - Bezúplatné smluvní nabývání
 - Zákonem – zákon je sám nabývacím titulem
 - Na základě zákona – vydržení, zpracování cizí movité věci na věc novou, nabytí věci ztracené
 - Děděním ze závěti
 - Rozhodnutím příslušného orgánu - vyvlastnění
 - Na základě mezinárodní smlouvy
 - Na základě jiných skutečností stanovených zákonem

- **Bezúplatné smluvní nabývání**

- Na základě darovací smlouvy nebo jiné smlouvy o bezúplatném převodu majetku
- Darovací smlouva, jejímž předmětem je nemovitá věc, která se eviduje v katastru nemovitostí, vyžaduje schválení Ministerstvem financí
- Smlouva musí být písemná a s podpisy na jedné smlouvě

• **Úplatné smluvní nabývání**

- Za úplatu lze nabývat pouze majetek, který stát využívá k plnění svých funkcí anebo v souvislosti s plněním těchto funkcí, k zajišťování veřejně prospěšných činností anebo pro účely podnikání
- Smlouva musí být písemná a s podpisy na jedné smlouvě
- Veřejná dražba – zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách
- Zadávání veřejných zakázek – zvláštní předpis, má přednost před ZMS

HOSPODAŘENÍ S MAJETKEM STÁTU

- **V širším smyslu** – vlastní hospodaření s majetkem i právní nakládání s ním
- **V užším smyslu** – pouze samostatné hospodaření
- Hospodaření s určitým majetkem státu přísluší té organizační složce, která je účetní jednotkou a potřebuje jej k plnění funkcí státu nebo jiným úkolům v rámci své působnosti nebo stanoveného předmětu činnosti (§9 odst. 1 ZMS)
- Pokud není stanoveno jinak, příslušná organizační složka s majetkem rovněž nakládá

- **Spory o příslušnost**

- Vzniknou-li pochybnosti o příslušnosti – Ministerstvo financí na žádost nebo z vlastního podnětu
- Opatřením
- Spory o příslušnost nespádají do pravomoci soudů

• **Základní povinnosti při hospodaření s majetkem státu**

- Povinnost využívat majetek účelně a hospodárně k plnění funkcí státu a k výkonu stanovených činností
- Povinnost vést majetek v účetnictví a provádět jeho inventarizaci
- Povinnost nechat evidovat nemovitý majetek v katastru nemovitostí
- Povinnost pečovat o zachování majetku a jeho údržbu, popř. i o jeho zlepšení nebo rozmnožení
- Povinnost důsledně využívat všechny právní prostředky při uplatňování a hájení práv státu jako vlastníka a při ochraně majetku před neoprávněnými zásahy a včas uplatňovat právo na náhradu škody a právo na vydání bezdůvodného obohacené

- Povinnost průběžně sledovat, zda dlužníci vůči státu včas a řádně plní své závazky, a včasným uplatněním a vymáháním práv státu zajišťovat, aby nedošlo k promlčení nebo zániku těchto práv
- Povinnost rozhodnout o nepotřebnosti majetku a naložit s ním způsobem a za podmínek podle zákona o majetku státu

FINANČNÍ HOSPODAŘENÍ ORGANIZAČNÍ SLOŽKY

- Stěžejní zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech
- Organizační složky jsou napojeny na státní rozpočet, resp. jejich příjmy jsou příjmy státního rozpočtu a jejich výdaje jsou výdaji státního rozpočtu
- Hospodaření organizačních složek státu je tedy hospodařením rozpočtovým
- Může získat jen příjmy určené ve zřizovací listině nebo v zákoně
- Organizační složka státu je povinna dbát, aby dosahovala příjmů stanovených rozpočtem a plnila určené úkoly nejehospodárnějším způsobem. Prostředky, kterými disponuje, může používat na krytí nezbytných potřeb a na opatření zakládající se na právních předpisech. Prostředky může čerpat jen do výše závazných ukazatelů stanovených jí zákonem o státním rozpočtu nebo správcem kapitoly v rámci rozpočtu kapitoly a v souladu s věcným plněním
- Organizační složka může hospodařit rovněž s mimorozpočtovými zdroji

- Vytváří dva fondy
 - Rezervní fond
 - Fond kulturních a sociálních potřeb
- Není oprávněná poskytovat ani přijímat úvěry, vystavovat a přijímat směnky a přijímat půjčky
- Oprávnění vedoucích pracovníků určit vnitřní organizační jednotky dané složky (např. odloučené pracoviště)

FINANČNÍ HOSPODAŘENÍ STÁTNÍCH PŘÍSPĚVKOVÝCH ORGANIZACÍ

- Pouze v rámci stanovených finančních vztahů
- Povinna dbát, aby plnila úkoly nejehospodárnějším způsobem a tyto vztahy ke státnímu rozpočtu dodržela
- Fondy:
 - Rezervní fond
 - Fond reprodukce majetku
 - Fond odměn
 - Fond kulturních a sociálních potřeb